

УДК 811.111'276.3

Галина Цапро
(м. Київ, Україна)

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ СТРАТЕГІЇ МОДЕЛЮВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ІНТЕРАКЦІЇ (ПРОВОКУЮЧА ТАКТИКА)

Стаття присвячена гендерному вивченню стратегії моделювання комунікативної інтеракції, зокрема провокуючої тактиці, реалізованій респондентами під час англomовного телевізійного інтерв'ю. Матеріалом аналізу є програма CNN LARRY KING LIVE. Представлена тактика використовується респондентами у комбiнуванні з тактиками стратегії контролювання теми, а саме тактиками відмови від відповіді, ухилення, відхилення від теми, інтродукції нової теми. Стаття містить ілюстративний матеріал і аналіз гендерного забарвлення провокуючої тактики відповідно до гендерних соціальних стереотипів.

Ключові слова: *гендер, англomовне телевізійне інтерв'ю, стратегія моделювання комунікативної інтеракції, провокуюча тактика.*

Статья посвящена гендерному исследованию стратегии моделирования коммуникативной интеракции, в частности провоцирующей тактике, реализованной респондентами в англоязычном телевизионном интервью. Материал анализа – программа CNN LARRY KING LIVE. Изучаемая тактика используется респондентами в комбинировании с тактиками стратегии контролирования темы, а именно тактиками отказа от ответа, уклонения, отклонения от темы, интродукции новой темы. В статье представлен иллюстративный материал и анализ гендерного проявления провоцирующей тактики в соответствии с гендерными стереотипами.

Ключевые слова: *гендер, англоязычное телевизионное интервью, стратегия моделирования коммуникативной интеракции, провоцирующая тактика.*

The article presents gender study of communicative interaction planning strategy and provoking tactics in particular used by

interviewees in the English television interview. The material for analysis is TV programme CNN LARRY KING LIVE. The research has shown that provoking tactics used by interviewees is intermingled with such tactics of topic control strategy as topic rejection tactics, topic avoiding tactics, topic deviation tactics and new topic introduction tactics. The article includes example material and offers analysis of stereotypical gender variation of provoking tactics.

Key words: *gender, English television interview, communicative interaction planning strategy, provoking tactics*

Гендерний аналіз мовленнєвої діяльності є однією із центральних проблем у мовознавстві, який розглядає вплив соціолінгвістичних чинників на вербальну інтеракцію комунікантів.

Загальна проблематика запропонованої розвідки зумовлена спрямованістю численних сучасних лінгвістичних студій на дослідження гендерної специфіки міжособистісної вербальної інтеракції, що вимагає фундаментального вивчення гендерних стратегічних і тактичних особливостей сучасної комунікативної взаємодії в англomовному телевізійному інтерв'ю, зокрема визначення гомогендерних маскулінних/фемінінних і гетерогендерних комунікативних стратегій і тактик, реалізованих респондентами-чоловіками і респондентами-жінками.

Гендер визначається як елемент сучасної наукової моделі людини, що відбиває соціальні, культурні та психологічні аспекти статі, зафіксовані в мові. Гендер відображається в стереотипах і в мовленнєвій поведінці мовців (О. Бессонова [2; 3]; D. Cameron [13]; J. Coates [15]; P. Trudgill [21]), отримуючи максимальний прояв у діалогічному спілкуванні, зокрема в інтерв'ю, що, у свою чергу, характеризується певною мотивацією, нормативністю, результативністю і стратегічною спрямованістю. У сучасних лінгвістичних розвідках досліджуються комунікативні та стилістичні (Г. Апалат [1], Г. Денискіна [5]) аспекти інтерв'ю в різних сферах мовленнєвої інтеракції, передусім у суспільній комунікації (М. Штельмах [12]; А. Фіна [17]). Діалогічна взаємодія реалізується в комунікативних (дискурсивних) стратегіях. Стратегію

розглядають як комплекс мовленнєвих дій респондентів, що підпорядковується досягненню глобальної комунікативної мети та формується тактиками, сукупністю комунікативних прийомів на певному етапі вербальної інтеракції (О. Іссерс [7], Л. Фірстова [10], Н. Формановська [11]). Однак дослідження гендерного варіювання комунікативних стратегій і тактик, застосованих респондентами в англomовному телевізійному інтерв'ю, не знайшло багатобічного наукового висвітлення і є перспективним об'єктом лінгвістичного аналізу, таким чином представляючи актуальність даної розвідки.

Метою даної статті є вивчення провокуючої тактики стратегії моделювання комунікативної інтеракції в гендерному аспекті. Матеріалом дослідження обрано англomовні інтерв'ю, дібрані з телевізійної передачі CNN LARRY KING LIVE періоду 2004–2010 років. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних завдань: 1) розробити комплексну методику дослідження; 2) виокремити провокуючу тактику, реалізовану респондентами в інтерв'ю; 3) охарактеризувати гендерне варіювання провокуючої тактики.

Комплексна методика дослідження складається з прагматичного, контекстуально-інтерпретаційного і конверсаційного аналізів, які залучено для виявлення та вивчення провокуючої тактики, а також порівняльного методу для характеристики специфіки гендерного варіювання провокуючої тактики в англomовному телевізійному інтерв'ю.

Фактор гендеру є важливим компонентом у системі параметрів, які необхідно враховувати при дослідженні комунікації [4, с. 36, 59], що вагомо впливають на мовлення комунікантів, оскільки представники різних статей, на відміну від представників різних етнічних, соціальних, професійних та інших груп, знаходяться в умовах постійного та безпосереднього спілкування. Для кожного мовця вибір мови, стилю, граматичної, просодичної або лексичної моделі зумовлений ситуацією, жанром мовлення або такими ознаками, як соціальний стан співрозмовника, його вік та стать.

Головною метою будь-якого акту комунікації є не лише передача певної інформації, а й досягнення певного

комунікативно-прагматичного ефекту. Передача інформації є тільки засобом досягнення очікуваного результату. Для отримання адекватного результату мовцю необхідно обирати такий стереотип мовленнєвої поведінки, який є найбільш прийнятним та оптимальним у даному соціальному середовищі. Оскільки соціальні ознаки гендеру виражаються щонайменше в таких, наприклад, вимогах: «бути чоловіком» значить «не бути жінкою», то в мові це відповідно проявляється у намаганні уникнути вживання всього, що асоціюється з жінкою/фемінінністю для будування маскулінного типу мовлення і навпаки [14, с. 60]. Так званий «відкритий соціальний престиж», що складає загальноприйняті суспільні норми мовленнєвої поведінки, є більш характерним для жінок, а чоловіки, навпаки, схильні до «прихованого соціального престижу», що проявляється у відхиленнях від прийнятих норм [13, с. 66]. Іншими словами, стереотип фемінінності є несумісним із відхиленням від норми [21], у той час, як такі відхилення відповідають стереотипам маскуліності.

У процесі комунікації жінка фокусує свою увагу на комунікативному змісті співрозмовника, розвиваючи або доповнюючи його, то пріоритетом чоловіка є демонстрація власної думки, зв'язок якої із змістом може бути відсутнім. Як результат, зміна теми жіночого діалогу здійснюється поступово, за рахунок збереження тісного зв'язку між сюжетами, що майже не зустрічається в чоловічій комунікації, оскільки кожен комунікант тяжіє до збереження власного комунікативного напрямку. Крім того, чоловік досить часто прагне до зміни жіночого тематичного напрямку спілкування. У гетерогендерній чоловічій комунікації утримання комунікативної домінанти тривалий час є проявом високого рівня комуніканта та маркером дружньої атмосфери, що не є характерним для гетерогендерної жіночої комунікації. Іntenцією чоловіка в гетерогендерному спілкуванні є обмін інформацією, у той час, як пріоритетом жінки в гетерогендерній комунікації є встановлення дружніх стосунків [14; 9]. Коли йдеться про генерацію спільних та дружніх ідей [6; 18, с. 37–45], жінка частіше, ніж чоловік, жартує, дискутує,

прагне власного комунікативного домінування та завжди спромагається отримати відповіді на поставлені питання. Стратегія та тактика мовленнєвої поведінки чоловіків та жінок значно відрізняються [15, с. 152–154], що проявляється та підтримується соціокультурним середовищем ще з дитинства. У прагненні досягти однієї й тієї ж комунікативної мети чоловік та жінка користуються різними засобами мови і спілкування. Чоловік, наприклад, є більш комунікативно активним, намагається викласти якомога більше інформації та наполегливо відстоює свою думку. Такий стиль поведінки прищеплюється хлопчиків з дитинства: хлопець повинен навчитися володіти та вдало оперувати певними мовленнєвими стилями, за допомогою яких можна довести своє домінування, заволодіти аудиторією та утримувати її, самоствердитися, виступаючи лідером у мовленнєвій інтеракції. Мовленнєві стратегії зумовлюють семантичний, стилістичний та прагматичний вибір комунікантів. На думку У. Лабова [19, с. 157], головним фактором, який спричиняє суттєві зміни в стилі комунікації, є увага мовця, націлена на мовні засоби, що використовуються при спілкуванні. Так, саме ситуація спілкування – інтерв'ю – змушує мовця направляти всю його/її увагу на мовні засоби, які він використовує, що не проявляється в щоденному спілкуванні, де найбільше уваги приділяється змісту висловлювання, а не його формі.

Успішне планування спілкування респондентом під час інтерв'ю залежить не тільки від уміння чіткого реагування на репліки інтерв'юера, а й від вдалої побудови респондентом комунікативної поведінки з урахуванням комунікативних норм, прийнятних для телевізійного шоу. Під комунікативними нормами розуміємо комунікативні правила, що є обов'язковими для виконання в лінгвокультурному суспільстві [8, с. 43]. Комунікативні норми відображають уяви про рамки варіювання комунікативної поведінки, що склалися в суспільстві і порушення яких призводить до комунікативного конфлікту. Обидва учасники інтерв'ю дотримуються комунікативних норм, оскільки телевізійне інтерв'ю регулюється ще й нормами публічного заходу.

Стратегія моделювання комунікативної інтеракції безпосередньо пов'язана із стратегією контролювання теми. Провокуюча тактика пов'язана з тактиками відмови від відповіді, ухиляння, відхилу від теми, інтродукції нової теми.

Проведене дослідження уможливило виокремити провокуючу тактику в англomовному телевізійному інтерв'ю. Проаналізувавши отримані результати дійшли висновку, що тактика провокуючої комунікативної інтеракції в гендерному варіюванні представлена як гомогендерна чоловіча, оскільки з 176 випадків реалізації провокуючої тактики у 73% ця тактика використовувалась респондентами-чоловіками. Тактика провокуючої комунікативної інтеракції вживається респондентами з метою змінити акценти в інтерв'ю, привернути увагу телеглядачів до певних подій, змусити телеаудиторію подивитися на певні проблеми з іншої боку.

KING: Back to things more current. Can Bush bounce back?

RUSSETT: Every politician can bounce back. You know, we've seen people go up and down. This is a tough, tough set of circumstances because he cannot control the situation on the ground in Iraq. You have a new government in place, a new prime minister. Can they secure that country? Larry, everybody has the same view in Washington about an exit strategy. When the Iraqis are able to secure their country, the Americans come home. The question is are there enough Iraqis who are willing to shed their blood to give their life for this new democracy? Or, do they prefer to sort themselves off in gangs, the Shiites versus the Sunnis, sectarian violence? That's the unanswered question and I believe that by this fall we'll have a very good idea whether this new government, this new prime minister, can get control of that nation and resist the insurgency and start leading us on a path where the Americans can come home because patience is running out all across this country (23.05.06 M).

Тактика ухиляння від теми, звертання до інтерв'юера, ставлення питання до інтерв'юера, а разом з ним і до телеглядачів, є свого роду викликом для американців. Респондент Тім Рассерт наголошує на складності питання щодо виведення американських військ з Іраку через неспроможність,

на його думку, самих іракців упоратися з політичною ситуацією в країні. Респондент, звертаючись до інтерв'юера, окреслює проблему для телеглядачів, наскільки необхідно бути терплячими в деяких питаннях. Тім Рассерт досить скептично налаштований до нового складу уряду, перевіркою для якого стане спроби переконати громадян у правильності його рішень.

KING: And you have written that you feel «sad and angry» for Muhammad Ali when you see footage of him fighting, dancing and clowning.

FOX: Yes. Well, what – that's part of a greater thought about – a bigger thought about – about how we perceive ourselves and vanity, because people always ask me, does it bother me to be shaking and whatever? ... And Muhammad, I wondered – I was wondering – and I wondered in the book – how he felt when he watches old footage of himself, especially as Cassius Clay and early on, you know. He was this young god and he – and he was so, you know, poetic and fluid and balletic and just amazing (09.04.04 M).

Тактика провокуючої комунікативної інтеракції направлена респондентом на телеглядачів з метою змусити їх задуматись над проблемою сприйняття себе й марнославства. Респондент, що страждає на хворобу Паркінсона, наголошує на необхідності зосередження на духовних цінностях, а не на фізичних недоліках.

KING: OK. Back to other things. You were on the Jenny Craig diet. How did you do?

BEHAR: I lost 30 pounds on Jenny Craig. And then I gained 15 back. What are you writing a book?

KING: No, I've got a book coming out. And I'm going to be on «The View» (05.05.09 F).

Респондент Джой Бехар, уживаючи тактику провокуючої комунікативної комунікації, своїм запитанням докоряє інтерв'юерові щодо запропонованої теми через інтимність.

KERRY: Yes. And I have for some time. It is a civil war.

KING: Is it semantics or is that important?

KERRY: It's important. Yesterday or the day before, I think it was in Latvia or NATO, the president said that it is al Qaeda who

is responsible for the violence that's taking place. That is just not correct. Even – even Prime Minister Maliki said the other day the reason the violence is taking place is because of the politicians. And the politicians are breeding that violence by fighting each other rather than settling their differences. This is Shia on Sunni, Sunni on Shia. ... And let me just also add, Larry, it's essential that we begin to engage with both Syria and Iran and that we put the Middle East peace process itself factor, back into the discussion. By pushing forward on the Middle East peace process – and we now have a unique new opportunity – we could really change the dynamics of the Middle East (29.11.06 M).

Респондент, сенатор Джон Керрі, відверто у своєму висловлюванні звинувачує політиків Іраку в створенні конфліктів через небажання відійти від своїх поглядів і прийти до компромісів. Респондент наголошує на необхідності перебування військових підрозділів на території Іраку через розпал громадянської війни. Тактика провокуючої комунікативної інтеракції вживається Джоном Керрі з метою привернути увагу телеглядачів до існуючої проблеми та наголосити на необхідності розташування американських військових на території Іраку. У тактиці поєднуються експліцитний та імпліцитний комунікативні ходи. Опис напруженої ситуації в регіоні, окреслення конфлікту як громадянської війни та посилення на міністра оборони Сполучених Штатів є прямим трактуванням правильності дій уряду. Звернення до інтерв'юера, вживання тактики інтродукції нової теми також є імпліцитним впливом на телеаудиторію. Експліцитним є створення позитивного іміджу американських солдат, що рятують країну, неспроможну справитися зі своїм військовим конфліктом.

KING: You realize that most lawyers are confounded by this since they always tell their clients, «Say nothing».

LAY: Well, mine did, too, for a long time. And...

KING: We spoke on the phone about a year ago.

LAY: We did, about a year ago. And still, there's no doubt that this is a little different approach, but probably part of it is the fact that I insisted that I want to start telling my story, but

more importantly, I want to start doing whatever I can to get more of the truth out about Enron and the Enron employees and many other things where I believe that there's not – there are a lot of myths, but not a lot of truth (27.05.06 M).

Респондент Кен Леу, вживаючи тактику провокуючої комунікативної інтеракції, звертається до телеглядачів з метою змінити їх думку про себе, пояснюючи своє мовчання щодо висунутих до нього звинувачень порадою його адвокатів. Респондент прямо висловлює свій намір дати це інтерв'ю, маючи на меті розвінчання міфу про компанію Енрон та її працівників.

Хоча у більшості тактика провокуючої комунікативної інтеракції у нашому дослідженні представлена як гомогендерна чоловіча тактика, є приклади вживання цієї тактики жінками-респондентами.

SHEINDLIN: She's held captive. The only question is who did it and...

KING: We kind of think this guy may have done.

SHEINDLIN: Yes, I think he may have done it. I think that the thing that should outrage people is that he was out of prison. And you and I have talked about that before. Parole boards have to say to themselves ... the safety of the community is our primary responsibility. Rehabilitation is second, because rehabilitation, as far as we know, hasn't worked in the vast majority of cases where we've tried it, because the recidivism rate is well over half and probably close to 70 percent. So despite the trillions of dollars that we spend, rehabilitation doesn't work. ... And here is a man who was sentenced federally to 50 years in prison. And he was paroled from a federal penitentiary after serving 11 years. Because he had also committed a state offense by raping a 24-year-old woman in the State of Nevada, he was transported back to the State of Nevada, where he had been sentenced to five to 15 years. ... The one thing in all the reading that I have tried to do is to find out what was in the mind of the people who signed off on paroling him. Some people are very devious and some parole officers are terrific and some are dumb. So it's – that's possible. But what was in the minds of the people... (12.09.09 F).

Респондент, суддя та телеведуча Джудіт Шейндлін, уживаючи тактику провокуючої комунікативної інтеракції, буде її на експліцитних на імпліцитних комунікативних ходах. Суддя окреслює непросту ситуацію, коли засуджений до 50 років відбування покарання за тяжкі злочини був звільнений під умовне засудження після 11 років ув'язнення і направлений до іншого штату, де він був засуджений на 15 років за звалтування, але також звільнений під умовне засудження після відбування покарання всього 7 місяців, викрадає і утримує одинадцятирічну дівчину. Суддя прямо заявляє, що незважаючи на кошти, які витрачаються суспільством на програму реабілітації засуджених, ця система не спрацьовує й громада не може почуватися безпечно, а безпека в суспільстві має бути пріоритетом державної політики. Респондент також звинувачує офіцерів з реабілітації у неприпустимій помилці звільнення засудженого. Імпліцитно суддя звинувачує уряд у недоцільних витратах на програми, що не працюють, а також закликає до більш жорсткого контролювання роботи офіцерів з реабілітації та уважного ставлення до осіб, що звільняються під умовний вирок.

Гомогендерна чоловіча тактика провокуючої комунікативної інтеракції реалізується мовцями з порушенням Правилами Кооперації. Ця тактика уможливорює респондентів ухилитись від теми, що нав'язується інтерв'юером, а також спрямувати розмову у бажаному для них напрямі.

Провокуюча тактика стратегії моделювання комунікативної інтеракції, реалізована респондентами в англomовному телевізійному інтерв'ю, відображає гендерні суспільні стереотипи. Респонденти, бажаючи зміцнити свій імідж, дещо відкоректувати його або змінити, порушують правила проведення інтерв'ю. Комуніканти добре усвідомлюють чергування питань-відповідей, але при цьому або уникають відповіді, або за будь-яких умов намагаються грати за своїми правилами, не розвиваючи тему, запропоновану інтерв'юером. Хоча у проаналізованому матеріалі були випадки використання провокуючої тактики жінками-респондентами, що складає 27%, все ж таки

жінки відповідно до соціальних стереотипів фемінності знаходились у рамках кооперації, що підкреслює і створює відповідний образ жіночості, тендітності, ніжності відомих кіно і телезірок. Чоловіки-респонденти відповідно до тих самих соціальних стереотипів маскулінності, порушуючи правила кооперації, створюють імідж незалежних, мужніх, сильних, впевнених у собі представників чоловічої статі.

Подальше дослідження стратегії моделювання комунікативної поведінки і її тактик можливо із урахуванням гендеру інтерв'юера, а також на матеріалі художніх текстів.

Література

1. Апалат Г.П. Структура, семантика і прагматика текстів-інтерв'ю (на матеріалі сучасної англійської преси) : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Апалат Ганна Павлівна. – К., 2002. – 268 с.

2. Бессонова О.Л. Оцінний тезаурус англійської мови : когнітивний і гендерний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.Л. Бессонова. – К., 2003. – 39 с.

3. Бессонова О.Л. Особенности вербализации ключевых гендерных концептов: материал эксперимента / О.Л. Бессонова // *Linguistics and Didactics in the 21st Century. Trends, Analyses, and Prognoses 1.* – Praha : Kernberg Publishing, s.r.o., 2008. – P. 6–23.

4. Гендер в британской и американской лингвокультурах / [Гриценко Е.С., Сергеева М.В., Лалетина А.О. и др.] ; под общ. ред. Е.С. Гриценко. – М. : Флинта : Наука, 2011. – 224 с.

5. Денискіна Г.О. Структурні і комунікативні параметри жанру вільного інтерв'ю (на матеріалі телепередач 2000-2004 років) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Г.О. Денискіна. – К., 2005. – 24 с.

6. Жарковська І.В. Семантичні та функціональні особливості англійських номінацій конфлікту : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Жарковська Інна Валеріївна. – К., 2008. – 211 с.

7. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / Оксана Сергеевна Иссерс. – М. : УРСС, 2003. – 284 с.

8. Прохоров Ю.В. Русские : коммуникативное поведение / Ю.В. Прохоров, И.А. Стернин. – М. : Флинта Наука, 2006. – 328 с.

9. Ткачик О.В. Гендерні стереотипи в англослов'янському фольклорі : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Ткачик Олена Володимирівна – К., 2008. – 213 с.

10. Фирстова Л.А. Дискурсивные стратегии и тактики в рамках телепублицистического дискурса (на материале русскоязычных и англоязычных публицистических телепрограмм) : дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.19 / Фирстова Любовь Анатольевна. – Саратов, 2008. – 339 с.

11. Формановская Н.И. Речевое общение : коммуникативно-прагматический подход / Наталья Ивановна Формановская. – М. : Русский язык, 2002. – 216 с.

12. Штельмах М.Л. Інтерв'ю в системі жанрів сучасної україномовної комунікації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / М.Л. Штельмах. – К., 2008. – 23 с.

13. Cameron D. *Feminism and Linguistic Theory* / Deborah Cameron. – L. : Macmillan, 1992. – 247 p.

14. Cameron D. *Performing Gender Identity : Young Men's Talks and the Construction of Heterosexual Masculinity* / D. Cameron // *Language and Masculinity*. – Oxf.; Camb. : Blackwell, 1997. – P. 47–64.

15. Coates J. *Women, Men and Language* / Jennifer Coates. – L. ; N.Y. : Longman, 1986. – 178 p.

16. Coates J. *One-at-a-Time : The Organization of Men's Talk* / J. Coates // *Language and Masculinity*. – Oxf. ; Camb. : Blackwell, 1997. – P. 107–129.

17. Fina de A. Introduction: Interviews vs. 'Natural' Contexts : A False Dilemma / A. de Fina, S. Perrino // *Language in Society*. – 2011. – Vol. 40. – № 1. – P. 1–11.

18. Guendouzi J. The Functions of Cooperativity and Competition in Women's Gossip / J. Guendouzi // *Discourse Analysis*. – 2001. – № 3. – P. 29–51.

19. Labov W. Principles of Linguistic Change : Internal Factors / William Labov. – Oxf. : Basil Blackwell, 1994. – 276 p.
20. Maltz D., Borker R. A Cultural Approach to Male-Female Miscommunication / D. Maltz, R. A. Borker // Language and Social Identity. – Camb. : Cambridge Univ. Press, 1982. – P. 195–216.
21. Trudgill P. Sociolinguistics : An Introduction to Language and Society / Peter Trudgill. – N.Y. : Penguin books, 1983. – 239 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

Режим доступу : Larry King Live – CNN.com – Transcripts :

1. 09.04.04. – Fox, Michael J.
2. 23.05.06 M – Russert, Tim.
3. 27.05.06 M – Lay, Ken.
4. 29.11.06 M – Kerry, John.
5. 05.05.09 F – Behar, Joy.
6. 12.09.09 F – Sheindlin, Judy.

*Статтю рекомендовано до друку
кандидатом філологічних наук, доцентом
кафедри іноземної філології і методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
Летючою Л.П.*

Стаття надійшла до редакції 23 лютого 2015 року